

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. VIII. Quid mente aridâ oraturus habeat solatii, documenta quinque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

& extra nos abimus in tot labyrinthos & fallacias? Mira memorat beatus Nilus de viro quopiam sancto (fortassis ille ipse is fuit) qui duas hebdomades continuis pænè precibus exegit. Indignissimè id tulerunt cacodæmones, atque ut tantam orandi constantiã saltem turbarent, si non frangerent, stercem rapuerunt, cui virum sanctum imposuerunt, & illum velut avenam vanno eventilarunt: & tamen tantopere turbare non valuerunt, ut preces abrupter impatentiã. Et qui tandem id fieri potuit? Vir ille sanctus non manu libellum, sed orbiculos precatorios versavit, sed Deum in pectore suo præsentem adoravit; ad hunc unum oculos adjecit, quod diaboli nullis molitionibus nec feriis, nec ludicris, prohibere potuerunt.

§. IV.

Basiliius Magnus à simili rem explicat. Datur actio comica; aliquot millia spectatorum sunt. Ita Romæ ante aliquot annos data est Tragediã, Crispus, Constantini Cæsaris filius, quem pater jugulari iussit ob falsam accusationem Novæ. Egere nobilissimi, modos Musicos fecere præstantissimi; ter data semper placuit. Spectatorem habuit & summum Pontificem. Ita Principes, Reges, Imperatores, quandoque comedias spectant. Hic plerique omnes actores, ut tali se probent spectatori, cum pænè unum observant; num attendat, num rideat, num actionem sibi placere ostendat. Si quem fortè memoria deficiat, aut is cetero qui gestu delinquit, vix scenã digreditur, & mox ab aliis percunctatur: dic, amabo, num Princeps, num Rex errorem meum notasse videatur? Actione verò jam finitã, neminem audies interrogantem, dic, quid sentit de actionibus factior ille Claudius, quid pistor vicinus noster? qui placuimus Samueli fabro ferrario? num Ionas arcularius largiter existit? quid plausus tulimus à Thomã futuro? an nos laudavit Sylvester molitor? Hæc quidem nemo quærit, aut certè instans vel fatuus: sed illud indagare satagunt actores, num placuerint principi, num princeps riserit, & actionem probãrit, quis iudicio principis omnium optimè egerit. Quod si principem habeant laudatorem, aliorum omnium vituperia nihili faciunt: sin unico huic neminem actorum placuisse resciant, omnes demittunt auriculas, ut iniqua mentis asellus, cum gravius dorso subit onus. Tanti sit vel unicus ejusmodi spectator.

Merissima est comædia, omnis vita nostra, dum vivimus in theatro agimus. Oramus? velut in scenam prodimus coram Deo recitaturi, quod pietas dictaverit. Cur autem non unum atque unicum hunc spectatorem nostrum aspiciamus? Malè oramus? cur huic uni, atque unico displicere non formidamus? *nomen iste considerat vias nostras, & omnes gressus nostros enumerat.* Quidquid oculorum nobis est, in hunc spectatorem nostrum spectamus.

*Speculator adstet desuper
Qui nos diebus omnibus
Adversusque nostros prospicit
A luce primã in vesperam.*

Hymnus Ecclesie Fer. 5. in Laudibus.

Divus Basiliius, quem dixi, rem scitu dignam interrogans. Quomodo, ait, obtinebit quis, ut in oratione sensus ejus non vagentur? Responsum ab eodem audiãmus: si certus sit ante oculos Domini se stare. Dei præsentiam in omni omnino loco paucissimis sic describimus: Rex quispiam præsens est in toto regno suo, sed solum per potentiam; unicum dicitur epistolium, aut mandatum, mox illud omne regnum pervolat cum imperio. Idem Rex in palatio suo est per præsentiam. Hic ejus aula, hic regia est. At verò hic ipse Rex in conclavi suo, suoque folio est per essentiam & existentiam, ut scholæ loquuntur. Progrediamur ab

A his infimis. Deus, ubique locorum tam per potetiam, quam per præsentiam, & essentiam præsentissimus est. Non est ullum locum designare vel acus apice, ubi Deus non intimè sit præsens. Quocirca summis ac quotidianis studiis, nos ipsos ed perducere conitamur, ut in omni profus actione, præcipue verò in oratione, præsentiam Dei attendamus & veneremur. Hoc certè Deus à nobis exigit, hoc vult, hoc præcipit. Sic imperatum est Abrahamo: *Ambula coram me, & esto perfectus.* Sicut ego te, ita tu me semper respice. In eam rem Deus animum humanum multò celerimum fecit, qui vel ventorum alas longè præverteret, & eo, quo vellet, momento ad suum se verteret conditorem. Corpus hominis tardigradum ac testudineum est; pedetentim & per gradus de loco in locum movetur; animus puncto temporis ad Deum pervolat. Quocirca sedulo cogitemus oraturi: Deus videt, Deus audit, Deus punit.

CAPVT VIII.

Quid mente aridã oraturus habeat solati, Documenta quinque.

Nobilissimus inter Græcos Oratores Pericles, ad dicendum à populo sæpius lacesitus, negavit se id facturum, quod imparatus esset. Prudenter profus, Nam uti Stobæus loquitur. Cogitatio est fons orationis: ubi nulla, vel in loca præcedit cogitatio, ibi nulla, vel stulta requiritur oratio.

Hinc & Demosthenes Epicli opprobanti, quod tanto studio meditaretur ad concionem profereendam. Erubescerem, aiebat, optimo jure, si mihi ac Republicæ cupiens prodesse, dicerem ex tempore. Ideo postredie dicturus ad populum, nocte præcedente totã vigilabat, ut tantò paratior prodiret, quantò exactius fuisset dicenda meditatùs. Cùmque Pythias illi objiceret, sententias ejus olere oleum, sobriè ac sapienter respondit: Melius est, ut mea oleum, quam ut oleat vinum.

Si tantum meditationis ac studij jure adhibendum, ut peritè loquamur cum populo, quid non faciendum, ut peritè loquamur cum Deo? Quam ob causam, quæ remota, quæ propinqua præparatio ad orationem adhibenda sit, exposuimus.

Sed est, qui objiciat, vix fieri posse, ut oraturus cogitationes suas sic vinciat, quin evolent etiam nolente Domino. Id enim Bernardum, id alios sanctissimos viros sæpius expertos esse, sat constat: & ipsi contra seipsos hoc quæsti sunt. Deinde qui potest fieri, ajunt, ut homo tot profanis mercus negotiis, tot feriis obrutus curis, tam attentam instituat orationem, cor vel invito se suffuratur, & domo profugit: & hinc dissipata oratio. Responsum: Hebræus Rex David gratissimis regni geminati curis intentus sollicitum se regem præstitit, non minus tamen attentum Oratorem egit. An non auditis est dicere, & scribere, & canere: *Oculi mei semper ad Dominum: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo: Providebam Dominum in conspectu meo semper?* Si ergo Rex, cui duplex regnum, Israël & Iuda fuit administradum, nihilominus velut infimum mancipium, pervigili oculo Dominicos nutus observavit, dies noctesque ad imperantem Hæc digitem abiit, rediit: Quid nos mendiculos par est facere? Quod si pro viribus conitamur cogitatione dissipatas colligere, nec tamen conatui res succedat, cor aridũ, sterile, vagum permaneat, nec solatii quidquam suppetat; cælum æneum, terra verò sit ferrea, quid hic faciendum? Animus nequaquam despondendus, & in eam rem explicabimus, cur Deus sic nobiscum

Stob. serm. 27. Cogitatio est fons orationis.

Qui fieri potest ut oraturus cogitationibus non evagetur.

Psal. 24. v. 15. Psal. 33. v. 2. Psal. 15. v. 8.

Horat. l. 1. serm. 1. in initio.

Vita nostra meritissima est comædia.

Job 6. 31. v. 4.

Hymnus Ecclesie Fer. 5. in Laudibus.

Certitudo præsentiae Dei facit ut in oratione sensus non vagentur.

nobiscum agat, & quid solatii capiendum in tantā mentis ariditate.

§. I.

Thom. de Rom. 2. mis. Christi l. 3. 6. 33. n. 1.

Vaticinatur ille religiosissimus, Et, quamdiu vixeris, inquit, mutabilitati subiectus eris, etiam volens, ut modo letus, modo tristis, modo pacatus, modo turbatus, nunc devotus, nunc indevotus; nunc studiosus, nunc accedens; nunc gravis, nunc levis inveniaris. Sed fiat super hæc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu, non attendens, quid in se sentiat, vel quā parte stet ventus instabilitatis, sed ut tota intentio mentis ejus ad debitum & optimum proficiat finem. Non ergo turbetur cor tuum; non aliter hæc vita dicitur.

Levit. c. 26. v. 19. & Deut. c. 28. v. 23. Pro ariditate orationis notanda quaedam.

Idem evenire solet in oratione, quæ nonnunquam sine caelesti succo, sine igne, sine omni solatio insulsa, flaccens, languida, frigida, planè lignea videtur, sexcentis insuper distractionibus aded est impedita, ut caelestes illæ sentiantur minæ: sit caelum quod supra te est, æneum, & terra, quam calcas, ferrea. Idem in aliis actionibus contingit, cum quis sibi labruscas, & pruna silvestria videtur mandere, tam insuave ac acerbum est, quidquid agit, aufert cogitat. Quid hic auxiliū? Quædam accuratis & ordine hic notanda.

Virg. l. 11. Æneis, med.

Primum: Vera vitæ sanctimonia, hanc solatorum dulcedinem nequaquam expetit, cum sine illa nervosior longè sit & robustior. Orare nolle, nisi voluptati sit oratio, aut nisi ad eam animi ardor impellat, nimis delicatæ mentis est. Senilis illa pietas amygdalinum lac est, quod Deus, cui vult, & quando vult, affundit, veluti

Verissima devotio est seipsū divinæ voluntati devotissimū offerre. Ludov. Blausius specul. spir. c. 14. mibi p. 63. & Canone vite spir. c. 26. pag. 21.

Teneris immulgens ubera labris. Cum ergo suavis orandi gustus instillatur; Deo gratias; cum subtrahitur & negatur, iterum Deo gratias. Siquidem cum hominem non inter infantes numerat, cui lac negat, & cibum præbet robustorum.

Devotionis nomen, nos passim creberrimè usurpamus, sed revera vim ejus, & verum significatum ignoramus. Ea porro verissima est devotio, seipsum divinæ voluntati devotissimum, hoc est, ad omnia cum agenda, tum patientia promptissimum offerre. Quod præclare Ludovicus Bloisius exponens: Vera devotio, inquit, in sui ipsius submissione, resignatione, abnegatione ac nihili pensione sita est potius, quam in sensibili sapore & dulcedine. Certè multis ad salutem utilis est ariditas, amaritudo, dinemque cordis sentire, quam affectuosa desideria & suavitate. Ille Deo valde placet, qui in ipsa sterilitate, paupertate, que sua internā, humiliter dicere novit: Domine, licet ego immundus sim, & omni consolatione indignus, te tamen non derelinquam sed desolatus libèter ero, juxta tuum beneplacitum & permissionem. Nimis infidelis Deo est, qui, quando Deus eum consolatur, Deo servit vult, sed quando spirituali consolatione destituitur, mox à Deo recedit, & illicita solatia perquirat. Si tibi oranti, aut sacrificanti, aut divina meditati, aut sacre lectioni insistenti, aut quodvis aliud sanctum opus facienti, deest sapiens ille devotionis affectus, perge tamen in incaptis, & cum concipiens desiderium placendi Deo, offer ei cordis tui sterilitatem ac laborem in laudem æternam. Sic enim ipsa ariditas, quam persers, non minus erit illi gratia, quam internæ dulcedinis affluentia. imò verò fortè gratior. Rationalis siquidem devotio longè certior, ipsique Domino acceptior est, quam devotio sensibilis. Est autem devotio rationalis, quæ illo quis quodlibet peccatum odit, & execratur, promptaque voluntate Deum colit, & ea, que Deo placere cognoscit, strenuè complectitur, & peragat. Si hanc devotionem habes, nihil decedet mercedi tuæ, etiamsi illam alteram non habeas.

Idem in infir. spir. cap. 7. mibi pag. 325.

Sanè vera perfectio non in perceptione magnæ dulcedinis, neque in consolationis affluentia consistit, sed in hoc sita est, ut quis seipsum & omnia pro Dei amore relinquat atque abneget, & voluntate propria in voluntatem Dei integrè transfusā, liber tranquillisque in omnibus quæ tibi obveniunt, permaneat, ac

A Deo adhaereat. Nonnulli se periisse putant, quando sensibili devotione privantur: & rursum se Sanctos, Deoque acceptissimos esse credunt, quando illam accipiunt: sed falluntur & errant. Plesumque enim Deus ibi per gratiam suam maximè sentitur; & sæpe homini melior est ariditas cordis, quam esset profusissima abundantia suavitatis. Nam in ariditate, & sterilitate homo clariùs agnoscit, se ex se nihil posse. Porro suavitas illa conceditur etiam his, qui pessimè vivunt. Certa sanctitas & devotio est æqualis illa promptitudo animi, quā quis paratus est servire Deo, non minus in adversis quam in prosperis. Vera igitur verissima devotio est, bona voluntas, quā homo paratum se offert ad cultum, honorem & beneplacitum Dei.

Cur ali. quādo ariditas cordis melior est quam abundantia suavitatis. Idè in brev. r. g. p. 41.

§. II.

Alterum, quod hac in re observandum, Divinæ voluntatis decretum. Hic dixeris, o si nōrim, divinæ voluntatis esse, ariditate ac distractionibus me turbari, nec verbum contrā mutirem. At verò ut censeo, Deus vult, ut attentè orem: ego autem flaccidus, vagus, frigidus, successu panè nullo preceationis in eo: & istud me angit, Non nego, velle Deum, ut attenda sit oratio nostra, vult tamen etiam, ut id quod in oratione patimur inviti, inherentes nobis nævos eluat. Hinc amaritudo, tristitia, distractio, ariditas, exilium animi, caelum æneum, terra ferrea, quid nisi delictorum nostrorum pœnæ sunt? Deus abscondit vulum suum, & negat, se domi esse. Ne miremur, aut indignemur; nos priùs hunc lusum cum Deo lusimus. Deus frequenter ad pedibus nostris januam pulsat; nemo audit, nemo aperit, nemo admittit. Vices igitur reddit, & parat. Agamus Deo gratias, qui tam clementer in nos animadvertit.

Amari. do, tristitia, distractio, &c. sunt pœnæ delictorum.

Ioannes Avila peritus rerum spiritualium magister, dicere solebat: O si nōsemus, quā contèptibile sit, nos tantum quod terrenum est, sed etiam quod caeleste, si absit Dei voluntas; cum è diverso tam vile nihil sit, quā pretiosissimum fiat, si Dei voluntas non desit. Inde fieret, ut pro se quisque promptè diceret, millies conducibilis est, amaro esse corde, si Deus velit, quā affluere solatiis, si istud non placeat Deo. Quocirca, mi Domine, ab eā parte, quā ego tam arida, tam vaga, ac frigida mentis scem causa, vehementer doleo; à quā verò tu pœnam hanc in noxarum mearum supplicium irrogas, eam libentissimè subibo. Hæc humanæ voluntatis cum divinā conjunctio majoris est promeriti, quā attentissima oratio.

Ideo eod. conducibilis est amaro esse corde, si Deus velit, & pœnam hanc in noxarum mearum supplicium subibo.

Tertium: Ariditatem mentis & evagationem sanctissimi quique viri perpessi sunt. Antonius, Franciscus, Bernardus, alii se homines esse hac in re senserunt: Sanctissimus Rex David seipsum lugens: Anima mea, inquit, sicut terra sine aqua tibi. Vti ager à multo tempore non rigatus pluviis, aflu hiat & supplicat cælo, sic animus meus siccitate inarescit. Eadem de seipso habuit querelam Bernardus: Exaruit cor meum coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lacrymas queo, tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio. Vbi mentis serenitas & pax.

Bern. serm. 34. in Cant. r. p. 74.

Si amicis primæ admisionis hæc eveniunt, quid miramur nos neutiquam primarios Dei amicos, his miseris involvi? Christum rarissimè suos in amicum Taboreæ rupis verticem, sed quotidie in Golgotheum montem solet educere: nec semper amygdalinum lac, sed mordax sinapi, & felleum acetum præbet in potum. Et nunc quidem solatur, nunc terret; nunc invisit, nunc deserit; modò dejicit, modò iterum erigit dejectum, prout æternæ sapientiæ visum in rem hominis esse.

Fletus in curia sicut.

Virum religiosum memorant complures annos optimis

Annales
Patrii Do
municano
rum

optimis moribus fuisse, & nemini non magis quam si-
bimet satisfecisse. Devenit tandem ad tam moestam
animi siccitatem, ut quidquid ageret, tristissimum tæ-
dium sentiret, ut nec oratio, nec lectio, nec meditatio,
nec horum quidquam ei saperet, omnia in suavia, fellea
erant omnia. Interim alios vidit alacres, & bono esse
animo. Noctem igitur opportunam sibi fumpit, quâ
ante imaginem Christi crucifixi se abiciens non sine
lacrymis, ita precari cepit: Hactenus sanè credidi,
ni Domine, nihil magis tibi convenire, quam in om-
nes bonum ac salutem esse. Sed en ego jam tot annis
tibi servio pro virtibus acerba profusus & plurima pas-
sus. Si cui alteri domino tantum obsequii detulisset,
plus gratiæ, puto, redderet. Alii solatiis perfunduntur;
ego desertissimus sum, nec quod me veritam, fat scio.
Dixit, & toto templo velut jam ruituro, fragor in-
gens intonuit. Dum ille anxius circumspicit, en adest
horribili aspectu vir, qui pericam ferream librans in
trepidantem, humo illum affixit, Iacuit miser in mor-
tuum, velut rotâ contusus, & maximis doloribus op-
pressus. Manè qui odeum ingrediebantur ex more
cantaturi, seminecem repererunt. Mox ad nosocomiū
deulerunt, ubi tribus hebdomadibus maximos tulit
dolores, nec ei quisquam inservire potuit, nisi obstru-
ctis naribus, ad eodè terrem odorem halabat. Resumptis
nonnihil viribus, locum reperere potius quam incedere
posset, ad eundem se locum conferre statuit, ut ibi sa-
naretur vulnus, ubi fuisset inflictu. Ergo ad Christum
in cruce pendentem redit madentibus oculis, culpam
& fatetur, & deprecatur. Dum orat, hanc sibi vo-
em audire visus est: Verme viliozem te judica: & scias so-
latium humiliter quærendum, non ex postulatione.
Hoc ita cautum fecit, ut vitam deinceps religiosissi-
mam egerit. Discamus alieno molo sapere, nec cum
Deo unquam vel afflictissimi expostulare. Dicamus
cum Iobo: *Quis ei dicere potest: cur ita fuerit?*

§. III.

Quartum: Cogitationem sui parit animus solatiis de-
struit. Etenim qui sese in oratione tam vagum,
tam siccum, & frigidum apprehendit, istud non im-
merito sibi occinit: Vides, qui sis, quantæ virtutis,
quam sanctus? aridissimum lignum, frigidissimum
saxum es, quod nisi Deus benignissimè manu contin-
gat, nec guttula solidæ pietatis è saxo hoc desluit.

Quod si cum sensu & prolixè sæpius oraremus,
homines multe orationis, & pænè jam sancti nobis
ipsis videremur. Quando autem nostra cum Deo collo-
quia tam jejuna sunt & exsucca, nostram ipsi tam
oris, quam cordis inopiam erubescimus, & sic arro-
gantia alas submittimus.

Greg. 1. 9.
Moral. 67.
& 9.

Quà de re beatus Gregorius eximie: *Sæpe, inquit,
gratiæ donum est, quod quis iram deputat: & sæpe divinæ
distributionis ira est, quod gratiam judicat. Nam plerumque
gratiam æstimat dona virtutum, & tamen de eisdem donis
elatus corruit; plerumque velut iram metuit, adversa tenta-
tionum, & tamen eisdem tentationibus pressus, ad virtutum
custodiam cautior exurgit. Sicq; fit, ut animus Deo altius in-
hæreat, unde se à Deo profundius cecidisse suspicit. Homo igitur
ab internis gaudiis expulsus, clausas contra se januas secreti
spiritualis afficiat, atque ad semetipsum foras projectus in car-
ne gemat, & cæcitate sua damna considerans dicat: Si vene-
rit ad me, non videbo eum: si abierit, non intelligam
eum. Rationem de occulto Dei consilio quærere, nihil est aliud,
quam contra ejus consilium superbire. Cum ergo factorum
caussa non deprehenditur, restat, ut sub factis illis cum hu-
militate taceatur; quia nequaquam sufficit sensus carnis,
ut secreta penetret majestatis. Qui ergo in factu Dei rationem
non videt, infirmitatem suam considerans, cur non videat ra-
tionem videt. Unde & per Paulum dicitur: O homo tu
quis es, ut respondeas Deo? nunquid dicit figmentum
ei, qui se finxit: Quid me fecisti sic? an non habet*

Iob. c. 9.
v. 11.

Rom. c. 9.
v. 20. &
21.

Tom. II.

A potestatem figulus luti ex eadem massâ facere aliud
quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam?
*Quo autem se cernit figmentum divini operis, eodè semetipsum
redarguit, ne contra manum resulet operantis: quia qui ben-
igne, quod non erat, fecit, quod est injustè non deserit.*

Quintum: Animi sine solatiis destitutio, est animi erudi-
tio: *Qui non est tentatus quid scit? sic vires acquirimus,
sic in ætatem adultam roboramur, cum etiam hoc
gênerè tentationis exercemur. Reverè quod Paulus
dixit, virtus in infirmitate perficitur. Et addit: Libenter
igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me
virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. In-
ter aves aliâque animantes admirabile prorsus & ci-
vicum jus est; quamdiu pulli deplumes sunt & invo-
lucres, cibum à parentibus velut præmansum acci-
piunt. At verò pullos jam plumantes, ad volandum
provocant parentes, perinde si eis dicerent: Vos ipsi
jam victum quærite; plumas habetis, utimini. sic
Deus naturæ auctor & gratiæ cum suis tanquam cum
pullis agit, ad volandum provocat, ne semper sub ma-
ternis alis hæreant, evolent, victum sibi quærrent,
pati discant, solatiis carere assuecant, se ipsos contem-
nere, & verò etiam odisse sciant. Hæc verè devotionis
indicia, hæc generosi amoris argumenta sunt: nec
enim verus amor est, qui fortis non est: Deus suis cu-
nas subducit, & à lacte depellit, cibo solido pascendos.
De infirmioribus illi, & etiamnum infantibus, quibus
mulsam aut lac propinandum est, Paulus queritur;
*Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo; imbecilles ad
audiendum.**

Eccl. c. 38.
v. 9.

2. Cor. c. 12.
v. 9. & 10.

Deus suos
erudit, ut
pati di-
scant, sola-
tiis carere
assuecant,
& se ipsos
contem-
nant.

Heb. c. 5.
v. 12. & 11.

Gen. c. 21.
v. 8.

Isai. c. 58.
v. 9.

De Isaac Moyses hunc in modum loquitur: *Crevit
puer & ab lacte est, fecit Abraham grande convivium in
die ab lactationis eius. Die natali, cum omnia gaudiis ex-
sonarent, nihil convivii sapiens Abraham celebravit,
illo autem die, quo infans ademptum sibi lac flebat,
epulum convivis datum est. Ita cælestes gaudent, cum
visent hominem à lacte depulsum, solatiis exutum,
miseris obrutum, calamitatibus depressum, nihilo-
minus à divinâ voluntate non dissentientem, tran-
quillè ac toleranter omnia ferentem. Hunc talem
Deus inter constantes amicos suos numerat, hunc
erudit ut filium. Quod Isaac confirmans: *Quem do-
cebit scientiam, inquit, & quem intelligere faciet auditum?*
Ab lacte à lacte, ad usus ab uberibus. Eos videlicet, qui
omni voluptati non solum temporali, sed & spirituali
nuntium remiserunt Christi amorè.*

Ioannes Taulerus Ecclesiastes optimus narrat, ad
se venisse sæpius, qui dicerent: Malè secum agi, tur-
bari sentaque affligi hinc tentationibus, illinc calamita-
tibus, vitam omnem acerbam esse. His ille solitus
est respondere: Bono animo, viri, in tantâ difficultate
res non est, ac putatis. Est sanè, ajebant, in maximâ:
sed nos ipsi in culpa sumus. Quibus iterum Taulerus:
Quisquis ejus mali culpam sustineat: id, quod pa-
tiendum est, crux est, quam Deus humeris vestris im-
posuit hanc crucem, sive fœcorigia vestra, sive malicia
aliena fabricarit, non multum id refert, vos illam pa-
tientiè ferre: imò & Deo gratias agite, & voluntati
divinæ quam integerrimè vos ipsos committite. Sed
enim, inquiebant, cor in nobis siccum, impatiens, ac
vagum experimur. Quibus ecclesiastes ille: Hoc ip-
sum, ajebat, cum verè resignatione tolerate. Istud mihi
credite, salubrius, longèque vobis utilius est, quam
si sensu vestro devotissimi sitis. Cum tranquillum est
mare, ars naucleri later; in tempestate se prodit. Tunc
vela contra herè, aut explicare, clavum tenere, navim
gubernare, fortunam industriâ superare, vim venti arte
vincere, hoc demum laudabile est.

Hoc raræ artis, hoc Christianæ virtutis est, ad eam
æquanimitem pervenisse, ut animo dicas: Hoc mihi
summum sit, solatium propter Deum omni carere
solatio.

H

folatio. Hoc est, nuces & alimenta infantilia reliquisse, à lacte remotum esse, uberibus ali defuisse; hoc est suis militare stipendiis: quod obsequium Deo gratissimum est. Crescamus igitur, & desinamus esse adolescentuli quasi lactentes, donec occurramus omnes in unitatem fidei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi, ut jam non simus parvuli fluctuantes, Crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.

Ephes. c. 4. v. 15.

CAPVT IX.

Alia quatuor Documenta de eodem.

Piè verèque dictum censeo: apud Deum valet non magnus clamor, sed magnus amor, & magis Deo placet oratio fortis, quàm oratio dulcis. Quod superiore capite cœpimus declarare. Vt igitur cepta per texamus, reliqua hujus rei documenta subijcimus; ut potiùs orare forèter cupiamus, quàm dulciter.

§. I.

SExtum igitur sit documentum: His experimentis nos Deus inspicit. Quod Moyses Israel dixit: Tentat vos Dominus Deus vester, ut palàm fiat, utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota animà vestrà. Non rarò Deus homini suavitatem omnem & gustum orationis meliorem admittit, ut experimentum de illo sumatur, num ollæ tantùm & mensa amicus sit, an ob suum dumtaxat commodum conditori suo seruiat. Salomon amicis illos ollares & patinarios, à certis & fidelibus secernens: Omni tempore distigat, què amicus est, inquit, & frater in angustiis comprobatur. Adversa omnia scit mera esse tentamenta.

Deut. c. 13. v. 3. Cur Deus adimat homini omnè suavitatem orationis.

Prov. c. 17. v. 17.

Psal. 56. v. 8. David habuit cor paratù ad omnia tâ prospera, quàm ad veria.

Quæri possit, cur Hebræus rex David ardente petore suum illud ingeminarit: Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. En Hierosolymæum hunc principem paratissimum, non ad secunda tantùm & prospera, sed etiam & æquè paratum ad aduersa & aspèra. Nimrum vesci didicit, non tantum domitico, nivo, siligino, primario, sed etiam gregario, atro, squaroso, folido, etiam hordeaceo, mucido, furfuraceo ac confusaneo pane: exercitati jam oris, validorum dentium, & gulæ nequaquam fuit delicatæ: deinde seu saccharo panem, seu sale asperges, modò à Domini venèrit manu, æquè gratus fuisse. Paratum cor illius, paratum paratissimum ad omnia, solatiis juxtâ, ac ærumnis, à Deo non avellendum.

Fuit hujus animi constans Dei amicus, & qui primæ admisionis videri potuit. Hic candidè fastus: Iam annis, inquit, quadraginta Christo conditori servio, assiduis orationibus, & tamen sine illo interire gustu & consolatione. Hoc mihi unum est suave, facere quod possum. Hoc unum pariter molestù est & affligit, cum viribus non respondeo, cum quod possum facere, non conor.

Hic vir suis expensis, & in orbe hoc gratis Deo seruiit, præmium laboris, loco meliøre recepturus. Nam gratis Deo nemo seruit.

Septimum: Altissima Dei Providentia, quæ quosdam hominum annis compluribus, alios per omnè vitam solatis destituit. Cur autem? Tu quis es, o homo, qui Deum interrogas, & ab eo facti rationem postulas: hæc inter mortales nunquam investigabimus. Longissimè plerumque aberrant conjecturæ nostræ. Hæc nobis inprehensibilia sunt.

Si Astrologos & fastorum Scriptores interrogas, cur anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, mensem Augustum adeò laudârunt, & omnem in eo siderum conjunctionem felicissimam vaticinati sint, cum tamen totus ille mensis ob continuas pænè pluvias plorabundus, horridus, infelix fuerit: September verò, quem ipsi damnârunt ut tristem, lacryma-

Abundum, ceteros omnes serenitate aëris superârunt? si quæras, inquam, quid hoc causâ? unde pronuntiatâ fuerint tam fallacia? Habent, quo se tuncantur Astrologi: dicunt: Nos non omnia cæli ascena scimus. Itane? exterior cæli faciem non satis dignoscimus, quantò minùs, quæ cælum celat, arcanissima arcana rimabimur? cur Deus hunc hominem hoc modo, illum longè diverso tractet, nos nunquam penetrabimus. Hoc scimus, justissima esse Dei judicia, sed occulta. Altissima est Dei providentia, quam nos pumiliones nunquam attingimus, & quantumvis crecto.

De hac Dei Providentiâ, de quæ divinis permissionibus insigniter Augustinus: Noli ergo mirari, ait, permittit Deus, & judicio permittit: permittit & mensurâ, numero, 61. mihi pondere permittit. Apud illum non est iniquitas, tu tamum ad eum pertine. In ipso sem pone, ipse sit adjuvor tuus, salutæ tuum. Refugium tuum ipse est, & non te sinit tentari supra quàm potes ferre, sed faciet cum tentatione etiam exitum, ut possis sustinere; ut, quod te sinit pati tentationem, potestas ejus sit, quod non sinit ultra in te fieri, quàm potes ferre, misericordia ejus sit.

Aug. in psal. 61. mihi pag. 257. In psal. 137. de.

Sed hanc ipsam Dei Providentiam uberiùs explicans: Qui sunt, ait, recti corde? Qui omnia, quæcumque in hac vitâ patiuntur, non ea tribuunt insipientiæ, sed consilio Dei ad medicinam suam, nec presumunt de justitiâ suâ, ut putent se in se pati, quod patiuntur: aut idè esse Deum injustum, quia nò plura patitur, qui plus peccat. Hæc sape dicimus. Aliquid sentis, sive secundum corpus, sive secundum dispendiũ rei familiaris, sive per orbitatem aliquã charissimorum tuorum: noli respicere eos, quos nò sibi iniquiores te. Non enim fortè audies dicere justum te, sed nò sibi peiores te, & florere in istis, & non flagellari, ut displiceat tibi consilium Dei, & dicas: Ecce, puta, peccator sum & propterea flagellor: quare ille non flagellatur, cujus novi tanta flagitia? Quantùm cumque mali fecerim ego, nunquid ego tantum feci, quantum ille? distortum est cor tuũ. Quam bonus Deus Israel, sed rectus corde? Tui autem labuntur pedes, quia zelus in peccatores, pacem peccatorũ intuens. Sine curare: novit Deus, quid agat, qui vulnus novit. Non secatur alius. Quid si desferatur? Quid si propterea tu cecaris, quia non desperaris: patere ergo, quidquid patris recto corde; novit Deus. quid tibi donet, quid tibi subtrahat. Quod tibi donat, ad consolationem valeat, non ad corruptionem, & quod tibi subtrahit, ad tolerantiam valeat, non ad blasphemiam. & autem blasphemias, & displicet tibi Deus, & tu tibi places, perverso corde & distorto es: & hoc pejus, quia cor Dei vis corrigere ad cor tuum, ut hoc ille faciat, quod tu vis; cum tu debeas facere, quod ille vult. Quid ergo? vis detorqueere cor Dei, quod semper rectum est, ad pravitatem cordis tui? Quamò melius ad rectitudinẽ Dei corrigis cor tuum? nò me hoc te docuit Dominus tuus, de cujus passione modò loquebamur? nò me infirmitatem tuam portabat, quando dixit: Tristis est anima mea usque ad mortem?

Refert Ludovicus Blofius, Birgittam sanctissimam viduam à Christo interrogatam. Cur turbaris & sollicita es, filia? Respondit illa: Divesis ac noxiis cogitationibus affligor: insuper tui me judicii terror percellit. Cui Dominus: Hæc, inquit, mea est justitia, ut sicut priùs delectabar mundi vanitatibus contra voluntatem meam, ita nunc molestæ tibi sint perversæ cogitationes contra voluntatem tuam. Iudicium meum time, sed moderatè. Et scias cogitationes pravæ quibus mens reluctatur, & detestatur illas, purgationem esse animi, & coronam. Si eas prohibere non possis, tolera, & animo iis obnitere, & quamvis illis non consentias, time nihilominus, ne inde superbias. Quicumque stat, solius Dei virtute stat. Vt igitur homo intelligat imbecillitatem suam, quam habet à seipso, & fortitudinem meam, quam à me accepit, necessarium est, ut quandoque permittatur pravæ cogitationibus pulsari, quibus, si non consentiat, efficiuntur mentis expiatio, & custodia virtutum. Et quamvis

Matt. c. 26. vers. 38. Blof. de nihil spirit. 4. mediis.

Idem ibid.